

УДК 007 : 304 : 359.1

Скуртул Г. С.¹

¹ канд. філол. наук, доц. ЗНТУ

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ В ОБ'ЄКТИВІ УКРАЇНСЬКИХ ТЕЛЕЖУРНАЛІСТІВ

Українські журналісти щодня працюють в екстремальних умовах, засоби масової комунікації повідомляють про величезну кількість різноманітних загроз: локальних та глобальних, закономірних і випадкових, допустимих і катастрофічних, які, своєю чергою, зумовлюють багатство авторських інтерпретацій та формують порядок денний глобального інформаційного простору.

В сучасних геополітичних умовах професія журналіста з кожним днем стає небезпечнішою. Події останніх п'яти років кардинально трансформували соціально-політичні, економічні та культурні основи сучасної України. Російська збройна агресія, регіональні конфлікти, тероризм, мілітаризація, тенденція збільшення масштабів надзвичайних ситуацій, а також інтенсифікація екстремальних подій видозмінили український медіаландшафт і детермінували ключові вектори безпеки/небезпеки у професійній діяльності журналіста.

Незважаючи на незмінність для людства природи базових загроз, образ яких є вічно актуальним у масовій культурі (наприклад, загроза війни, голоду, епідемії смертельної хвороби), у нинішню епоху глобальної інформації спостерігаємо постійну трансформацію методів моделювання та поширення образів безпеки в сучасних медіасистемах. Екстремальні ситуації, з якими зіткнулися сучасні ЗМІ за останні 10-15 років, змушують медійників шукати нові безпечні підходи до висвітленні надзвичайних подій, розробляти рекомендації для «журналістів-екстремалів».

До проблеми визначення небезпек у роботі журналіста звертались такі журналістикознавці, як Е. Артишевський, Б. Лозовський, О. Романюк; журналістику в умовах збройного конфлікту досліджували І. Земляна, О. Князев, Ф. Сміт. Однак спеціального ґрунтового дослідження про специфіку роботи медійників у надзвичайних ситуаціях природного походження й досі немає, що і зумовлює актуальність наукової розвідки.

Перебіг надзвичайних ситуацій і ліквідація їх наслідків є важливим інформаційним приводом для сучасних ЗМІ. Мужність рятувальників, трагічність ситуації, долі людей, що опинилися в епіцентрі подій – все це завжди притягує увагу глядачів, тому телевізійні канали намагаються якомога швидше направити на місце лиха власних кореспондентів. Так, всі всеукраїнські телевізійні канали висвітлювали перебіг атлантичного урагану «Флоренс» у США (31 серпня – 19 вересня 2018 р.). Наприклад, «К США приближається ураган «Флоренс»: в небезпечних регіонах закрили 50 шкіл...» (112.Україна від 13 вересня 2018 р.), «Ураган «Флоренс» накоїв лиха у США» (Интер. Подробности від 14 вересня 2018 р.), «Скільки життів вже забрав руйнівний ураган «Флоренс» у США? (24 канал від 16 вересня 2018 р.), «Пориви вітру, затоплені: узбережжя США потерпає від урагану «Флоренс» (5 канал від 14 вересня 2018 р.), «Флоренс» насувається (Вікна. СТБ від 11 вересня 2018 р.), «Життя після «Флоренс»: США оговтуються після руйнівного урагану» (Факти. ІСТV від 19 вересня 2018 р.) і т. ін. У сюжетах журналісти, репортери, власні кореспонденти, як правило, не перебувають в епіцентрі стихії, використовують відеоряд місцевих засобів масової інформації, активно залучають свідчення очевидців із соціальних мереж, а також (для більшої наочності) послуговуються знімками урагану зі супутника NASA. Згадані матеріали не передають всього масштабу трагедії, журналісти не працюють в екстремальних небезпечних умовах і не створюють у глядача ефект присутності.

Вдалим прикладом професійного висвітлення надзвичайних ситуацій природного походження вважаємо цикл ексклюзивних репортажів про ураган «Флоренс» власного кореспондента 1+1 в США – Яни Слесарчук (ТСН). Репортерка збирає й аналізує інформацію безпосередньо в зоні стихійного лиха, при цьому робота журналістки постійно ускладнюється самою ситуацією, в якій вона виконує професійні обов'язки (злива, вітер, відсутність зв'язку), й ризиком для життя і здоров'я: «В ефір, конечно, попало не все. За кадром остались чудом не слетевшие с меня очки на крыше, откуда мы тоже чудом не слетели... Пять часов езды из дождя в дождь... Качающийся этаж, скрипящая лестница...», – так описує враження від побаченого Яна Слесарчук на своїй сторінці у Facebook. У підсумковому недільному випуску ТСН (від 16 вересня 2018 р.) в спеціальному репортажі «Пережити Флоренс» журналістка емоційно розповідає про завдану шкоду та

людські втрати; зі знеструмленого містечка у десяти кілометрах від епіцентру шторму записує нічні стендапи; втрачає телефонний зв'язок; апокаліптичними кадрами повалених дерев, залитих водою подвір'їв, чергами за провізією в супермаркетах створює у глядачів абсолютний ефект присутності й співчуття постраждалим від стихії.

Отже, українські журналісти не залишаються осторонь висвітлення надзвичайних ситуацій природного походження. Намагаються максимально точно, достовірно й об'єктивно розповісти про стихію українському глядачеві (інколи навіть із ризиком для власного здоров'я).